

Turjanhorsma

Lappdunört

Epilobium laestadii

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Turjanhorsma on hento ja pienikokoinen suokasvi. Sen harvakarvainen varsi on usein haaraton, alaosasta lehdekäs ja yläosasta usein lehdetön. Ylempien lehtien alapinnan keskisuoni on lähes kalju. Pienet kukat ovat valkoiset tai harvoin vaaleanpunertavat. Kasvi kukkii heinä-elokuussa. Turjanhorsma muistuttaa yleisempää suohorsmaa (*E. palustre*) mutta ei ole yhtä karvainen, ja vuorolehtihorsmaa (*E. davuricum*) jolla on puolestaan vähemmän karvoja ja jonka varren tyvellä on usein ruusukelehtiä. Lähilajit myös risteytyvät keskenään.

Elinympäristö ja levinneisyys

Turjanhorsma on erittäin vaatelias laji, joka viihtyy parhailla ravinteikkailla, lähteisillä ja ohutturpeisilla lettoilla ja tiikuvesipinnoilla. Sitä tavataan usein myös koivuletoilla lähdeveden vaikutuspiirissä. Muu kenttäkerroksen kasvillisuus on usein matalaa ja harvaa. Turjanhorsmaa tavataan Pohjois-Suomessa, eteläisimmät esiintymät sijaitsevat Kainuussa.

Nykytila ja uhkatekijät

Turjanhorsmaa uhkaavat soiden ja lähteikköjen vesitalouden muutokset sekä pohjaveden pintaa muuttava metsänkäsittely. Myös lähteiden luontainen umpeenkasvu tukahduttaa kasvustoja. Kaksi kolmasosaa turjanhorsman kasvupaikoista on suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan turjanhorsman kasvupaikoilla, ravinteikkailla letoilla ja lähteisillä paikoilla huolehditaan siitä, ettei elinympäristön vesitalous muutu. Esimerkiksi ojitukset ovat kiellettyjä turjanhorsman kasvupaikoilla ja niiden läheisyydessä. Ojitusten takia kuivuvien kasvupaikkojen vesitaloutta voidaan palauttaa lähemmäs luonnontilaa ojia tukkimalla ja pensastoa raivaamalla.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Jäkäläniemi, A. & Määttä, J. 1999. Turjanhorsma – haasteellinen uhanalainen. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A, No 108. Edita, Helsinki. 42 s.
- Jäkäläniemi, A. 1997. Turjanhorsma – lappdunört. Teoksessa: Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 142.
- Jäkäläniemi, A. 2012. Turjanhorsma – *Epilobium laestadii*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 164–165. Tammi, Helsinki.

Kuva: Heikki Eeronheimo